

A MAGYARORSZÁGI TÁJHÁZAK SZÖVETSÉGE

A 2002. november 26-án alakult Magyarországi Tájházak Szövetsége, röviden Tájházzövetség a Kárpát-medencei magyar tájházak, valamint a hazai nemzetiségi tájházak összetartozását képviseli. Célja, hogy civil szakmai szervezetként segítse a tagsághoz jogi vagy egyéni tagként tartozó közel háromszáz tájház és a körük szerveződött közösségek életét, hálózatba rendezve kapcsolja össze a tájházak hatékony, fenntartható és szakmai működtetését, kulturális piaci pozícióinak erősítését.

Magyarországon több, mint 556 tájházról, közülük 200 muzeális intézményi működési engedéllyel rendelkező, helyben megőrzött, népi építészeti értéket képviselő, enteriőr kiállítással rendelkező és látogatható tájházról, valamint kétszázal meghaladó határon túli, magyar vonatkozású néprajzi gyűjteményről tudunk. Az egyetemes kulturális értékek megőrzésére létrehozott UNESCO Világörökségi Várományosi Jegyzéken 2000 óta szerepel a magyarországi tájházak hálózata jelenleg 109 műemléki védettséggel rendelkező, működési engedélyes tájházzal.

A Tájházzövetség 2002-től, immár húsz éve a tájház hálózat számára teremt meghatározó közösségi és szakmai programokat, és folyamatos képzéssel, közösségfejlesztéssel, kommunikációval segíti fenntartókat, működtetőket. Kiemelten fontos a tájházak alapvető feladatának, a kiemelten értékes népi építészeti értékű épületek, valamint a bennük összegyűjtött kulturális értékek szakszerű védelmének, kutatásának és bemutatásának magas szinten történő képviselete. A tevékenység fő iránya az értékmegőrzés, a valós alapokon nyugvó hagyományápolás szellemi és tárgyi feltételeinek következetes segítése, valamint közreműködés abban, hogy a tájházak működtetői felkészültek legyenek a látogatói igények megismerésére, és ezekhez igazodó, élményt nyújtó szolgáltatások biztosítására.

A Tájházzövetség elnökségi tagjai régiók szerint dolgoznak, és a vezetésben a hazai szlovák, német és horvát nemzetiségi tájházak képviselői, valamint a határainkon túli magyar tájházak ügyét felvállaló elnökségi tagok is dolgoznak. A közel két évtized alatt szoros együttműködést alakított ki a Szabadtéri Néprajzi Múzeummal, valamint közös programokat szervezett a határainkon túli magyar nyelvterületek tájházaival, azok vezetőivel a szerbiai Vajdaság, Szlovákia, Horvátország, Kárpátalja, Erdély, Szlovénia és Ausztria területén.

A Magyarországi Tájházak Szövetsége szakmai tevékenységében központi helyen szerepel a tájházakkal szorosan összekapcsolódó ismeretterjesztő, tudásátadó tevékenység, melynek során szervezetünk:

- regionális találkozót szervez, ahol a résztvevők megismerhetik a tájházak fejlesztési kérdéseit, helyi sajátosságokra alapozott programjait, a helyi közművelődésben, hagyományőrzésben, népművészetben, identitásnövelésben alkalmazott módszereket.
- 2003-tól minden év őszén megrendezi országos konferenciáját. A szakmai előadások mellett a résztvevők gyakorlati példákon keresztül is megismerhetik egy-egy térség néprajzi, népi építészeti, népművészeti, helytörténeti, kulturális sajátosságait.
- „Tájházi műhely” címmel szakmai továbbképzési programot alakított ki. A továbbképzések kiteljesedéseként valósult meg 2009-ben a „Tájházi Akadémia”, amely mindazokat az ismereteket tartalmazta, melyeket egy 21. századi speciális kisgyűjtemény vezetőinek, fenntartóinak ismernie kell. „Tájház vezetési ismeretek” címmel az akadémia tananyaga kiadvány formájában is megjelent.

- Kiemelt eseményünk a 2013 óta megszervezett Tájházak Napja, amely évenként immár közel száz helyszínen tavaszi kapunyitóként kulturális és közösségi programokkal csalogatja a látogatókat.
- Szövetségünk évről-évre meghirdeti az „Év tájháza” pályázatot, amelynek fő célja a tájházak szakmai színvonalának növelése és az átlag feletti, példaértékű házak fokozottan ismertté tétele.
- Az „Év tájházvezetője”, valamint a „Szablyár Péter Emlékplakett” elismerésekkel díjazzuk a kiemelkedő személyi teljesítményeket.
- A Szövetség kiadványa, a Tájházi Hírlevél évente négy alkalommal jelenik meg, és elektronikus formában is elérhető.
- A szervezet honlapja, a www.tajhazszovetseg.hu 2021-től megújult formában biztosít széles körű hozzáférést a tájházakra vonatkozó tudáshoz, és a tájházak bemutatását, a szervezet kiemelt eseményeinek bemutatását is kiemelt feladatának tekinti.

Miért fontos napjainkban egy tájház és a tájházak hálózata?

A tájházak épületükre, gyűjteményükre és kiállításukra alapozva a helyi közösségek számára a találkozás színterei és a helyi tudás átadásának helyszínei. Egy tájház odaköt a szülőföldhöz, hozzákapcsol a múlthoz és bekapcsol a közösségbe. A tájházak nemcsak a tárgyi kultúra megmaradásának eszközei, hiszen a bennük tartott közösségi alkalmak révén a népszokások, a népművészet helyi emlékeit is bemutatják.

A Tájházzövetség célja, hogy az egyes településeken a helyi közösségek minél inkább magukénak érezzék az értékörzés és hagyományápolás ügyét, hogy minél aktívabban és lelkesebben, szakszerű tudással kapcsolódjanak bele ezen tevékenységekbe, hogy élettel és korszerű, vonzó tartalommal töltsék meg népi építészeti értékeinket. Tapasztalataink szerint azok a tájházak működnek a legeredményesebben, amelyek mögött helyi civil összefogásról tudunk. Jelenlétük szellemi tőkét, kreatív energiákat, minőségi szolgáltatásokat és nagyobb hatékonyságot jelent.

Egy jól működő, a közösség tagjai által sajátjuknak érzett tájház egyszerre eredménye, kifejeződése és inspirálója a közösségi összefogásnak. A közösségi célú működés révén a tájházak lehetőséget teremtenek arra is, hogy a Kárpát-medencében élő népek, nemzetiségek megismerjék egymás kulturális hagyományait, és ezáltal kölcsönösen és egyre jobban elfogadják egymást. Az általunk szervezett programok (országos- és regionális találkozók, szakmai műhelyek), kiadványaink a fenntartók meglehetősen heterogén ismereteit egészítik ki, elérhetővé téve a tagság számára, hogy mások tapasztalatait beépíthessék saját intézményük üzemeltetésébe. A Tájházzövetség civil szervezetként ezzel is továbbadja a tájházak „gazdáik” számára a legfontosabb értéket, a tudást. Az aprófalvak, kis települések életében ezek a multifunkcionális kulturális terek biztosítják a kis közösségek fennmaradását, kínálatukkal ablakot nyitva a világra. Tevékenységünkkel hozzájárulunk, hogy tájházaink az örökségvédelem, a kultúra, a hagyományőrzés és a vidékfejlesztés motorjává váljanak.

2022. március 23.

Dr. Bereczki Ibolya – Hegedűsné Majnár Márta